

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 OSLOVår ref.: 20100251-138 /020 &13
Deres ref.: 201003005

Lillehammer, 29. oktober 2010

Høring av NOU 2010:7 Mangfold og mestring - flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Oppland fylkeskommune viser til brev fra Kunnskapsdepartementet datert.26.6.2010 om høring av NOU 2010:7 ”Mangfold og mestring – flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet”. Oppland fylkeskommune tar forbehold om endringer i høringssvaret etter politisk behandling av denne saken i fylkesutvalgets møte 9. november. Vedtak og eventuelle endringer i høringssvaret vil bli ettersendt departementet.

Utvalget har vært ledet av rektor ved Høgskolen i Oslo, Sissel Østberg (Østbergutvalget), og utredningen som er levert, er omfattende med mange forslag til tiltak. På grunn av utredningens omfang har Oppland fylkeskommune valgt å kommentere de temaer og forslag til tiltak som er mest sentrale sett fra det fylkeskommunale ansvarsområdet.

Generelle kommentarer

Til utredningen har Oppland fylkeskommune følgende generelle kommentarer:

- a) Østbergutvalget har kommet med et stort antall forslag til tiltak. Flere av disse vil få betydelige økonomiske konsekvenser, og forutsetter tilføring av friske midler til fylkeskommunene.
- b) Oppland fylkeskommune mener at minoritetsspråklige elever med begrenset skolebakgrunn, som kommer til landet sent i skoleløpet, bør sikres et minimum av grunnskoleopplæring før de begynner å bruke av sin rett til videregående opplæring. Kommunen må ha et tydelig ansvar for å kartlegge elevene ved ankomst, og fatte vedtak om hvor mye grunnskoleopplæring den enkelte skal ha for at vedkommende skal få fullført grunnskole jf. opplæringsloven § 2-1. Forskrift til opplæringsloven § 6-10 bør endres i tråd med dette.
- c) Oppland fylkeskommune støtter mindretallets forslag om at det bør stilles krav til gjennomført norskopplæring før retten til videregående opplæring utløses. Forskrift til opplæringsloven § 6-10 bør endres i tråd med dette.
- d) Oppland fylkeskommune er enig med utvalget i at kommunen, så langt det er mulig, bør organisere unge i alderen 16-20 år i egne klasser. Grunnskoleopplæringen etter opplæringsloven § 4A-1 for den aktuelle aldersgruppen anbefales fysisk plassert på en videregående skole, selv om kommunen er ansvarlig for å gi denne opplæringen.
- e) Oppland fylkeskommune støtter ikke utvalgets forslag om at minoritetsspråklige elever som har språklig behov for det, skal tilbys et år i innføringsklasse i starten av videregående opplæring. Oppland fylkeskommune ser det som viktig at minoritetsspråklige elever får tilstrekkelig grunnskoleopplæring *før* inntak til videregående opplæring. Dette vil bidra til at flere gis mulighet til å få en fullført videregående opplæring.

Postadresse
Postboks 988
2626 LILLEHAMMER
Org. nr. 961382335**Besøksadresse**
Kirkegaten 76
Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org**Saksbehandler:**
Svein Thore Jensen
Telefon: +47 6128 9000
Telefaks: +47 6128 9497

Mer spesifikke kommentarer

Kapittel 9 inneholder mange forslag til tiltak som berører fylkeskommunens ansvarsområde. I avsnitt 9.8 i innstillingen omhandles bl.a. inntakskravene til videregående opplæring. I henhold til opplæringsloven § 3-1 har ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, etter søknad rett til tre års heltids videregående opplæring. I forskrift § 6-10 pkt a) er det videre et vilkår for inntak til Vg1 at søkeren har gjennomgått norsk grunnskole. I rundskriv Udir-7-2009 er det presisert at gjennomgått norsk grunnskole vil si at eleven er skrevet ut av norsk grunnskole og har fått vitnemål. Alle elever har krav på vitnemål når de blir skrevet ut av grunnskolen, og de skal ha vitnemål uavhengig av om det er tilstrekkelig grunnlag for å sette karakterer eller ikke. Retten til videregående opplæring gjelder derfor uansett hvilke ferdigheter søkeren har tilegnet seg når han/hun blir skrevet ut fra grunnskolen.

Slik forskrift til opplæringsloven § 6-10 tolkes i dag, er det et misforhold mellom bestemmelsens pkt a) og b) når det gjelder minoritetsspråklige. Ungdom som kommer rett etter opplæringspliktig alder og som har minst 9 år grunnopplæring i utlandet eller kunnskaper og ferdigheter på nivå med norsk grunnskole, vil fylle vilkår b). Ungdom uten tidligere opplæring som kommer sent i opplæringspliktig alder, vil bare få grunnskoleopplæring i noen måneder før de fyller vilkår a). De sistnevnte vil som regel ha små muligheter til å få en fullført videregående opplæring i løpet av 3-5 år.

Dagens tolkning av lov og forskrift vurderer ikke behov, men alder i forhold til hvilke rettigheter barn og unge får, og slår svært uheldig ut for de som kommer sent i opplæringspliktig alder. Norskfødte og barn som kommer til Norge før 6 års alder vil ha rett og plikt til 10 år grunnskoleopplæring og rett til 3-5 år videregående opplæring. En ungdom som kommer til Norge på våren det kalenderåret vedkommende fyller 16 år, har bare rett til noen måneder med grunnskoleopplæring, og mindre enn 6 år på hele grunnopplæringen. Dette gjelder også dersom ungdommen er analfabet og aldri har gått på skole tidligere. Dersom samme ungdom derimot kommer på høsten det kalenderåret vedkommende fyller 16 år, vil vedkommende ha rett til opplæring etter opplæringsloven § 4A-1, og vil vanligvis få 8 år på grunnopplæringen

Oppland fylkeskommune mener alle bør sikres rett til et minimum av grunnskoleopplæring før de begynner å bruke av sin rett til videregående opplæring. Forskrift til opplæringsloven § 6-10 må endres i tråd med dette.

Oppland fylkeskommune mener også at det i forskrift § 6-10 bør stilles krav til gjennomført norskopplæring før retten til videregående opplæring utløses, slik mindretallet foreslår (kap 9.11.4). For personer som melder seg opp som privatist for voksne på grunnskolens nivå, og for personer som realkompetansevurderes på grunnskolens område, bør det være krav om bestått nivå, det vil si faglig nivå tilsvarende karakter 2-6 i forhold til læreplanens mål, før det kan gi rett til inntak til videregående opplæring.

Utvalgets vurderinger

Kap. 9.11.2: Særskilt språkopplæring i videregående opplæring

Forslag 1: *I dag eksisterer betydelige muligheter for å øke bruken av særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring innenfor de rammene dagens regelverk gir. Utvalget etterlyser en mer aktiv bruk av både morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. En økning av slik opplæring vil forutsette friske midler til opplæringssektoren.

Forslag 2: *Opplæringsloven § 3-12 endres slik at elever som blir overført til ordinær læreplan i norsk fortsatt skal kunne ha rett til tospråklig fagopplæring og/ eller morsmålsopplæring.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Økt bruk av morsmålsopplæring kan imidlertid være vanskelig å kombinere med ordinær fag- og timefordeling, noe som kan redusere muligheten for å få fagbrev.

Forslag 3: *Opplæringsloven § 3-12 presiseres slik at det blir klart hva retten kan innebære når det gjelder avvik fra fag- og timefordelingen, omfang, organisering, kompetanse m.v. Presiseringen må omfatte både særskilt norskopplæring, tospråklig opplæring i fag og morsmålsopplæring.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Målet med innføring av § 13-2 var at dette skulle ligge på utsiden av kapittel 5 i opplæringsloven. Dette målet er i dag ikke ivaretatt, jf Rundskriv – Udir-4-2009 hvor det heter det at ”Unntak fra læreplanen og fag- og timefordeling kan bare gjøres for elever med rett til spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1, jf § 5-5.”

Forslag 4: *Det skal være anledning for elever til å få morsmålet sitt som fag som alternativ eller tillegg til fremmedspråk.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Det bør vurderes om nettbaserte løsninger kan gis nasjonalt. Likevel vil det ikke være mulig å tilby alle mulige morsmål. Regleverket må utformes slik at det blir sammenheng mellom hva som skal tilbys og hva som faktisk er mulig.

Forslag 5: *Tilbudet om ikke-vestlige språk som fremmedspråk må styrkes i videregående opplæring.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Det bør vurderes om nettbaserte løsninger kan gis nasjonalt. Likevel vil det ikke være mulig å tilby alle mulige språk. Regleverket må utformes slik at det blir sammenheng mellom hva som skal tilbys og hva som faktisk er mulig.

Forslag 6: *Morsmål som andrespråk i videregående opplæring bør som i dag være tellende for opptak til høyere studier.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 7: *Opplæringsloven § 15-2 andre ledd endres slik at departementet også skal være klageinstans for vedtak etter § 3-12 for videregående opplæring.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 8: *Flerspråklighet må i større grad fremmes som et ideal i opplæringen for å bidra til flerkulturell forståelse og samhandling.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget, men ser at dette vanskelig kan nås uten at alle må sikres et minimum av rett til grunnskoleopplæring før de tar ut sin rett til videregående opplæring.

Forslag 9: *Det må satses betydelig på videreutvikling av digitale læringsressurser og digitalt kartleggingsmaterieill, og slike ressurser og materieill må gjøres tilgjengelig for skoler og lærere.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Ressurser og materieill bør kvalitetssikres og lagres nasjonalt.

Forslag 10: *Det må utvikles modeller for fjernundervisning i samarbeid med skoleeiere.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 11: *Det må etableres støtteordninger for innkjøp av fjernundervisningsutstyr.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 12: *Det må legges til rette for bedre ressursutnyttelse av tilgjengelige tospråklige lærerressurser.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Nasjonale nettbaserte tilbud kan være en måte å gjøre dette på.

Forslag 13: *Tilbud til leksehjelp, også med personer som behersker elevens morsmål, må styrkes. Det bør legges til rette for leksehjelp over nettet.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Vi viser til SINTEFs rapport evaluering av Prosjekt leksehjelp 2009, og mener at også leksehjelp over nettet må gis til fastlagte tider, som en form for nettmøte med

lærere som behersker elevenes morsmål. Slik kan elevene få rask respons og dialog med lærer, noe som er nødvendig for at leksehjelp skal fungere tilfredsstillende. Slike tilbud kan gjerne gis nasjonalt. Fylkeskommunene må tilføres friske midler for å bidra med leksehjelp.

Forslag 16: *Det nedsettes en arbeidsgruppe for justering av læreplanen i norsk slik at et språklærings- og andrespråksperspektiv integreres.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 17: *Det må etableres en særskilt ordning for elever som kommer i ungdomsskolealder eller senere. Ordningen må gi dem mulighet til å oppnå generell studiekompetanse eller yrkeskompetanse uten eksamen etter ordinær læreplan i norsk.*

Oppland fylkeskommune støtter ikke forslaget. Dersom eleven i forkant av opplæring vil kunne bestå en slik test, bør han/hun også ha forutsetninger for å kunne følge opplæringen jf læreplan etter Kunnskapsløftet. Dersom vedkommende ikke har forutsetninger for å bestå en slik test, vil det måtte bli gitt opplæring, knyttet til de mål som må nås for å bestå testen. Dette vil være en gjeninnføring av læreplan i norsk som andrespråk. Dagens læreplan ble skrevet under forutsetning av at norsk som andrespråk skulle videreføres. Oppland fylkeskommune anbefaler at læreplan i norsk som andrespråk gjeninnføres.

Forslag 18: *En særskilt ordning må bestå av en egen test i norsk, der bestått test erstatter kravet om bestått ordinær norsk for å få generell studiekompetanse. Testen må kartlegge om eleven har ferdigheter i, og kunnskaper om, norsk som setter hun eller han i stand til å starte på og kunne gjennomføre høyere utdanning.*

Oppland fylkeskommune støtter ikke forslaget. Vi viser til høringsinnspill på forrige forslag. Læreplan for norsk som andrespråk innen studiespesialisering bør utvikles, og ferdigheter i og kunnskaper om norsk som setter hun eller han i stand til å starte på og kunne gjennomføre høyere utdanning må være en hovedmålsetting for planen.

Forslag 19: *Overgangsordningen, som i 2010 gir elever i yrkesfaglige og studiespesialiserende utdanningsprogram mulighet til å ta eksamen etter NOA-planen, videreføres inntil ny særskilt ordning foreligger.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Elevene bør kunne ta eksamen etter NOA-planen inntil departementet har behandlet denne høringen. Vi viser også til våre høringsinnspill på de to forutgående forslagene.

Forslag 20: *Det bør utvikles ett sett tester for vurdering av minoritetsspråkliges norskeferdigheter på ulike nivå i opplæringssystemet og i introduksjonsordningen. Testen for den særskilte ordningen utvalget forslår, må inngå i dette settet av tester.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget om ett sett av tester for vurdering av minoritetsspråkliges norskeferdigheter på ulike nivå i opplæringsystemet og i introduksjonsordningen. Men som uttalt i innspillene til de tre forutgående forslagene støtter vi ikke en særskilt ordning med test i stede for læreplan for bestått videregående opplæring.

Kap. 9.11.3: Språkstøtte i læretiden

Forslag 21: *Det anbefales at det utvikles og utprøves ordninger med språkstøtte i læreperioden.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 22: *Det anbefales at lærlinger og lærebedrifter gis tilbud om fagspesifikk språkopplæring i læreperioden, enten kurs på fritid eller av språkinstruktør på arbeidsplassen.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Tilbudet bør vektlegge tospråkighet som ressurs og om mulig være knyttet til opplæring i bedriften.

Kap. 9.11.4: Om inntak til videregående opplæring

Forslag 23: *Minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det, skal tilbys et år i innføringsklasse innen de går videre til Vg1.*

Oppland fylkeskommune støtter ikke forslaget. Det ligger i opplæringsloven at ungdom har rett til grunnskoleopplæring eller videregående opplæring, og dette bør også gjelde minoritetsspråklige. Å tilby innføringsklasse på videregående nivå vil i praksis være å innføre ett 13. programområde for en spesifikk gruppe av elever. Oppland fylkeskommune ser det som viktig at minoritetsspråklige elever får tilstrekkelig grunnskoleopplæring før inntak til videregående opplæring. Styrket opplæring i grunnskolen, før inntak, vil bidra til at flere gis mulighet til å få en fullført videregående opplæring.

Det er vanskelig å finne fram til en modell for innføringstilbud som passer i alle landets fylker. Det er store variasjoner på antall minoritetsspråklige totalt sett. Det må også tas hensyn til geografiske forhold. Oppland har de senere år ikke hatt tilbud om innføringsklasser i videregående opplæring. Dette skyldes først og fremst de store geografiske avstandene. Det er ikke tilstrekkelig elevgrunnlag for å sette i gang slike innføringstilbud knyttet til videregående opplæring i alle fylkets regioner. Dersom det opprettes innføringsklasser i de mest sentrale områdene, vil mange ungdommer måtte flytte på hybel for å få det samme tilbudet. Dette har ikke vært ønskelig.

Inntak til innføringsklasse i videregående opplæring forutsetter at elevene fyller vilkårene for inntak jf forskrift § 6-10. Videregående opplæring er frivillig. For elever med rett til inntak, er det vår erfaring at de aller fleste vil velge inntak til ordinære tilbud, med tilrettelegging ut fra individuelle behov, gjerne ved bruk av to år på Vg1.

Forslag 24: *Minoritetsspråklige elever som har språklige behov for det, skal kunne velge å ta Vg1 over to år.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Denne muligheten er til stede i dag, og praktiseres i stor grad i Oppland. Minoritetsspråklige elever med rett til ekstra språkopplæring, har rett til utvidet tid.

Mindretallets forslag til tiltak: *Forskrift til opplæringsloven § 6-10 endres ved at det stilles krav til gjennomført norskopplæring før retten til videregående utløses.*

Oppland fylkeskommune støtter mindretallets forslag. Krav til norskopplæring vil kunne føre til at flere elever vil få en fullført videregående opplæring i løpet av 3-5 år, og bidra til å redusere frafall.

Kap. 9.11.5: Rådgivning

Forslag 25: *Rådgiverutdanning må ta høyde for det flerkulturelle aspekt ved rådgivningsaktiviteten.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 26: *Etter- og videreutdanningskurs for rådgivere må også inneha et flerkulturelt perspektiv.*

Oppland Fylkeskommune støtter forslaget. Vi er enig i at flerkulturell kunnskap i større grad bør være en del av rådgiverutdanningen og i etter- og videreutdanningstilbudet.

Forslag 27: *Det må vurderes om det er behov for særskilte kurs på feltet.*
og

Forslag 28: *Oppfølgingstjenesten må gis kompetanseheving på dette feltet.*

Oppland fylkeskommune støtter forslagene og mener at det i tillegg til etter- og videreutdanningstilbud bør utvikles spesialkurs for rådgivere om multikulturell rådgivning. Dette gjelder også rådgivere i oppfølgingstjenesten.

Forslag 29: *Minoritetsspråklige med behov må sikres utvidet yrkesveiledning.*

Alle som har behov for det bør sikres utvidet yrkesveiledning. Oppland Fylkeskommune mener at dette forslaget må knyttes opp mot en generell styrking av rådgivningstjenesten i både grunnskole og videregående opplæring. Rådgivere i begge skoleslag påpeker en tidsmangel i forhold til veiledningsbehovet. Rådgiverressursen bør dobles og det må gis nasjonale føringer på dette til skolene.

Oppland fylkeskommune mener videre at skolene (særlig grunnskolene) bør forpliktes til å tilby utvidet og mer tilpasset informasjon for minoritetsspråklige elever og deres foresatte. Minoritetsspråklige kan ha urealistiske utdanningsmål og lite kjennskap til det norske skolesystemet.

Kap. 9.11.5: Om justeringer av læreplaner i fellesfag.

Forslag 30: *Det anbefales at fleksibiliteten i læreplanene utnyttes bedre, slik at mer yrkesretting i fellesfagene oppnås.*

Forslag 31: *Justeringer av læreplaner i fellesfag må kunne skje uten at mulighetene for senere opptak til høyere studier nedbygges.*

Forslag 32: *Det må utarbeides veiledninger og kurs for lærere om hvordan de kan yrkesrette undervisningen i fellesfag.*

Oppland fylkeskommune støtter forslagene 30 – 32.

Kap. 9.11.6: Flerkulturelle perspektiver i fag

Forslaget 33: *Ved en revidering av læreplanene for videregående opplæring bør det flerkulturelle perspektivet være et gjennomgående tema som inkluderes i alle fag.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Kap.9.11.7: Økonomi.

Forslag 34: *Tilskudd eller andre økonomiske incitamenter i hovedsak bør innrettes mot å øke antallet tilgjengelige lærebedrifter.*

Forslag 35: *For enkelte elever med svært kort botid og svake norskkunnskaper vil det uansett kunne vise seg svært utfordrende å skaffe læreplass. Denne gruppen anbefales inkludert i ordningen med tilskudd for lærlinger med spesielle behov.*

Oppland fylkeskommune støtter forslagene. Tilskudd eller andre økonomiske incitamenter er et viktig tiltak for å øke antall lærebedrifter. Den statlige tiltakspakken på dette området bør videreføres.

Kap. 9.11.9: Tiltak for bedre gjennomføring

Utvalget har merket seg at en vesentlig årsak til at mange minoritetsspråklige elever faller fra underveis i videregående, ligger i at elevene ikke har med seg tilstrekkelige ferdigheter fra grunnskolen, jf. St.meld. nr. 44 (2008-2009) og St.meld. nr 31 (2007-2008). For å kunne oppnå best resultater på lang sikt finner utvalget at innsatsen mot frafall må starte i grunnskolen. Sentralt for prestasjonene til elever som selv har innvandret, står botid i Norge og vedkommendes skolebakgrunn/erfaring ved start i norsk skole. Forebygging av frafall bør skje tidligst mulig, og det må først og fremst forebygges gjennom at også minoritetsspråklige ungdommer får et faglig grunnlag som gjør dem i stand til å klare seg gjennom videregående opplæring (utredningen side 231-232).

Sett i lys av disse vurderingene, mener Oppland fylkeskommune at også ungdom som kommer sent i opplæringspliktig alder må sikres en rett til minimum av grunnskoleopplæring.

Forslag 36: *Kommuner bør i større grad tilby ett ekstra år i grunnskolen til elever som ankommer i ungdomsskolealder med liten eller ingen skolebakgrunn, jf. opplæringsloven § 2-1 fjerde ledd.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Elever med begrenset skolebakgrunn, som kommer til landet sent i skoleløpet (9. og 10. trinn), vil ofte ha store vansker med å fullføre videregående opplæring. Det er derfor viktig at det blir lagt et best mulig grunnlag i grunnskolen, før inntak til videregående opplæring. Det er behov for standardiserte kartleggingsverktøy i alle fag, slik at eleven får en god vurdering av faglig ståsted og undervisning ut fra sitt nivå. Kommunen må ha et tydelig ansvar for å kartlegge elevene ved ankomst, og fatte vedtak om hva slags grunnskoleopplæring den enkelte bør få. Vedtaket må angi hvilket omfang opplæringen skal ha i tid, for at vedkommende skal få ”fullført grunnskoleopplæring”. Det må

presiseres hvordan opplæringsplikten etter opplæringsloven § 2-1 skal tolkes når det gjelder sent ankomne ungdommer med lite skolegang.

For elever som ankommer sent i ungdomsskolealder, med liten eller ingen skolebakgrunn, bør ikke et ekstra grunnskoleår være frivillig. Grunnskolene bør i større grad systemisere det forebyggende arbeid med tidlig identifisering, kartlegging og oppfølging. Oppland fylkeskommune ser behov for tettere samarbeid mellom forvaltningsnivåer for å jobbe med felles tiltak mot frafall i videregående opplæring. Oppland fylkeskommune er enig i utvalgets vurdering i kap. 10.3.1: *For elever som kommer til landet i 9. og 10. klasse, og som har begrenset skolebakgrunn, bør det være et alternativt tilbud om å få grunnskoleopplæring over to år etter opplæringsloven § 4A-1, grunnskoleopplæring.* Tilbudet bør legges til en ungdomsskole. Elever med lite skolegang bør få rett og plikt til et ekstra grunnskoleår dersom kartlegging viser at det er behov for det. Elevene bør også få rett til særskilt språkopplæring.

Oppland fylkeskommune støtter også utvalgets vurderinger i kap 10.3.3 og 10.4: *Kommunen bør så langt det er mulig, organisere unge i aldersgruppen 16-20 år i egne klasser. Grunnskoleopplæringen etter opplæringsloven § 4A-1 for den aktuelle aldersgruppen anbefales fysisk plassert på en videregående skole, selv om kommunen er ansvarlig for å gi denne opplæringen.*

Forslag 37: *Minoritetsspråklige elever som har behov for det, skal kunne velge å ta Vg1 over to år*

Forslaget er sammenfallende med forslag nummer 24, og Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Denne muligheten er til stede i dag, og praktiseres i stor grad i Oppland. Minoritetsspråklige elever med rett til ekstra språkopplæring, har rett til utvidet tid.

Forslag 38: *Færre klasser for den enkelte lærer vil gi mer tid til veiledning og oppfølging av enkelt elever*

Oppland fylkeskommune er enige i at færre klasser for den enkelte lærer vil gi mer tid til veiledning og oppfølging av enkelt elever. For lærere med undervisningskompetanse i ett eller få fag, vil imidlertid undervisning i mange klasser være en forutsetning for full stilling, og det er derfor vanskelig å støtte forslaget.

Forslag 39: *Former for kartlegging og oppfølging som har vist seg å gi gode resultater ved ulike skoler og fylker, videreutvikles og spres til øvrige deler av landet.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 40: *Det må rettes særlig oppmerksomhet mot alle «brytepunkt» og kritiske overganger der elever erfaringsmessig kan falle fra. Dette kan eksempelvis være om de ikke møter opp til første dag i videregående, at de ikke kommer tilbake etter juleferie eller lignende.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Oppfølging av fravær er et viktig tiltak for oppfølging av alle elever.

Forslag 41: *Bruk og videreutvikling av tiltak som sommerskole, fadder- og mentorordning og leksehjelpordninger*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 42: *Stimulere til møteplasser mellom elever og bedrifter*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Og viser til svært gode erfaringer rundt samarbeid mellom skole- og arbeidsliv.

Forslag 43: *Utvikle ordninger som gir elever anledning til å hospitere i bedrifter*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Økt bruk av hospiteringsordninger fremmer helhet - og sammenheng i opplæringen.

Forslag 44: *Involvere partene i arbeidslivet i arbeidet med å skaffe læreplasser til minoritetsspråklige.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 45: *Minoritetsspråklige med behov må sikres utvidet yrkesrådgivning.*

Forslaget er likelydende med forslag nummer 29. Alle som har behov for det bør sikres utvidet yrkesveiledning. Oppland Fylkeskommune mener at dette forslaget må knyttes opp mot en generell styrking av rådgivningstjenesten i både grunnskole og videregående opplæring. Rådgivere i begge skoleslag påpeker en tidsmangel i forhold til veiledningsbehovet. Rådgiverressursen bør dobles og det må gis nasjonale føringer på dette til skolene.

Oppland fylkeskommune mener videre at skolene (særlig grunnskolene) bør forpliktes til å tilby utvidet og mer tilpasset informasjon for minoritetsspråklige elever og deres foresatte. Minoritetsspråklige kan ha urealistiske utdanningsmål og lite kjennskap til det norske skolesystemet.

Forslag 46: *Tilbud til læreplassøkere, lærlinger og lærebedrifter om kostnadsfri norskspråklig støtte anbefales.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

Forslag 47: *Søkere til læreplass tilbys norskekurs om sommeren, etter fullført Vg2, slik at de kan kvalifisere seg ytterligere til læreplass om høsten.*

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Tiltaket kan også anvendes etter at eleven har fått læreplass slik at norskopplæringen yrkesrettes.

Kap. 10: Innføringstilbud for nyankomne elever

Oppland fylkeskommune viser til kommentarer og merknader til forslagene under avsnittene Kap. 9.11.4: "Om inntak til videregående opplæring" og Kap. 9.11.9: "Tiltak for bedre gjennomføring".

Kap. 11: Opplæring spesielt for voksne etter opplæringsloven

- Voksenopplæringens organisering og innhold, berunder alle tiltak rettet mot minoritetsspråklige, må vurderes samlet for å sikre en tjenlig ansvars plassering.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Målet må være å utvikle fleksible løp som raskest mulig gjør den voksne kvalifisert for arbeid eller videre studier. Vi mener at bedre samarbeid er viktig men ansvaret ligger hos partene som i dag. Ved evt. Overføring av ansvar for arbeid med grunnleggende ferdigheter for den voksne til fylkeskommunen, må midler følge med.

- Det må etableres ordninger som sikrer midler til livsopphold i form av stipend eller annen støtte, for eksempel gjennom NAV.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

- Det må satses på et kompetanseløft i voksenopplæringen, både når det gjelder voksenpedagogikk generelt og andrespråks- /flerkulturell pedagogikk spesielt, jf. Kapittel 20 om kompetanse.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

- Voksne må gjøres bedre kjent med sine rettigheter og med de tilbud som finnes.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

- Det må rettes et fokus på å avdekke spesialundervisningsbehov hos voksne, jf. Kapittel 16 om spesialundervisning.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget, jf forslaget om grunnleggende ferdigheter under pkt. 1.

- Det må sikres lik praksis når det gjelder realkompetansevurdering.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget.

- Det må innføres rett til særskilt språkopplering for voksne, både på grunnskolenivå og i videregående opplæring.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Vi mener språkopplering bør integreres i undervisning knyttet til læreplaner, på den måten knyttes det opp mot det faget opplæringen retter seg mot.

- Det må stimuleres til interkommunalt samarbeid på voksenopplæringsfeltet, inkludert samarbeid mellom kommune og fylke.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. I OFK's satsning på voksne; Karriere Oppland, er det forutsatt et partnerskap mellom partene i de enkelte regioner, dvs. med kommunene, NAV, Høgskolene og næringslivet, se pkt. 1.

- Modellutviklingen når det gjelder basiskompetanse kombinert med norskopplæring og helsefagarbeider kombinert med norskopplæring i Oslo kommune, må følges nøye for å se om dette kan utvikles til nasjonale modeller.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Det er viktig å se på at i andre fylker er det 2 forvaltningsnivåer, og om det påvirker overføringsverdien i forsøket.

- Arbeidet for å sikre flere deltakere vitnemål fra grunnskolen må målrettes.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget. Det er helt avgjørende at grunnskolen ser på forutsetningene elevene har for å starte i videregående opplæring, både i forhold til språkkunnskaper og grunnleggende ferdigheter.

Kap. 14.4: Overganger mellom opplæringssystemets nivåer

Utvalgets forslag:

- Skolens og skoleeiers ansvar for å sikre god sammenheng og overgang fra barnehage til skole og fra skole til skole, må forankres i opplæringsloven.

- For å sikre en god og forsvarlig praksis når det gjelder overføring av informasjon, mener utvalget det bør innføres en kommunal/fylkeskommunal plikt til overgangsrutiner mellom barnehage og skole og mellom skoleslagene.

- Overføring av informasjon mellom barnehage og skole, og mellom skoleslagene skal reguleres i egne bestemmelser i barnehageloven og i opplæringsloven.

Oppland Fylkeskommune støtter forslagene, men ønsker å konkretisere at både kommunen og fylkeskommunen bør forpliktes til å samarbeide om overgangsrutiner fra ungdomsskole til videregående opplæring. Fylkeskommunen bør i tillegg ha styringsrett når det gjelder rutiner for overgangen.

Kap. 20: Kompetanse

Opplæringsloven fastsetter ikke krav om at ansatte som skal undervise minoritetsspråklige elever må ha kompetanse i flerkulturelt eller flerspråklig arbeid. I dette kapittelet dokumenterer utvalget gjennom ulike undersøkelser at relevant kompetanse i flerkulturell eller flerspråklig arbeid er meget varierende. Ved å vise til ulike studier dokumenterer de sammenhengen mellom lærernes kompetanse og elevenes læring. Med bakgrunn i forskningsresultatene foreslår utvalget bl.a. følgende kompetansehevingstiltak:

Utvalgets forslag:

-Norsk som andrespråk, flerspråklighet, flerkulturell pedagogikk og flerkulturell forståelse legges inn som en obligatorisk del av førskole- og grunnskolelærerutdanningene. Også PPU bør utvikle denne type kompetanse

Oppland fylkeskommune støtter forslaget

- Flerkulturell forståelse må inngå i skolelederutdanning

Oppland fylkeskommune støtter forslaget

- Det må tilbys etter- og videreutdanning, både innen generell flerkulturell kunnskap og innen andrespråkopplering

- Lærere på voksenopplæringen må gis tilbud om etter- og videreutdanning innen norsk som andrespråk, flerspråklighet, flerkulturell pedagogikk og flerkulturell forståelse samt voksenpedagogikk generelt

Oppland fylkeskommune støtter forslaget

- All rådgiverutdanning må ta høyde for det flerkulturelle aspektet ved rådgivningsaktivitetene. Dette perspektivet må være inkludert i oppfølgingen av den pågående evalueringen av rådgivningen i skolen i Norge.

Oppland fylkeskommune støtter forslaget

Kap 21: Økonomiske og administrative konsekvenser

Mange av utvalgets forslag vil medføre økte utgifter for opplæringssektoren. Dette dreier seg dels om nye tiltak i opplæringen knyttet til nye tilbud som kan bli mer kostbare enn de tilbud som gis i dag. Dette gjelder eksempelvis opplæring i nye fremmedspråk for en mindre gruppe elever.

Utvalget presiserer imidlertid at mange av tiltakene på sikt vil bli samfunnsøkonomisk lønnsomme. Det kan derfor bli nødvendig med en omfordeling innenfor den økonomiske rammen som bestemmes av årlige vedtak i statsbudsjettet. Det vil likevel være behov for å se nærmere på inntektssystemet til kommunene og fylkeskommunene og vurdere ny kostnadsnøkkel knytte til flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet.

Med hilsen

Jørgen Skaug
fylkesopplæringssjef